

2. Бірс Д. Дж. Права та обов'язки опозиційних партій в демократичних країнах [Електронний ресурс] / Д. Бірс. – Режим доступу : <http://www.pdp.org.ua/index.php?id=txt&a=1429>.

3. Взаємовідносини між урядом та опозицією: світовий досвід та українські реалії [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://old.niss.gov.ua/Monitor/oktober08/9.htm>

4. Даль Р. А. Поліархія. Участь у політичному житті та опозиція / Роберт А. Даль ; пер. з англ. О. Д. Білогорського. – Х. : Каравела, 2002. – 216 с.

5. Ковриженко Д., Чебаненко О. Опозиція в Україні: межі правового регулювання [Електронний ресурс] / Д. Ковриженко, О. Чебаненко // «Часопис Парламент» 2006, № 2. – С. 2–19.

6. Політична опозиція : навч. посіб. / за заг. ред. В. А. Гошовської, К. О. Ващенко, Ю. Г. Кальниша. – К.: НАДУ, 2013. – 208 с.

7. Фісун О. Неопатримоніалізм проти демократії в Україні [Електронний ресурс] / О. Фісун // Віче, 2008, № 17. – Режим доступу : <http://www.viche.info/journal/1094/>

8. Чи є в Україні опозиція? // «День» 18 травня, 2016

9. Чумак В. Діяльність парламентської опозиції: корисний досвід для України [Електронний ресурс] / В. Чумак // Збірник статей «Політична реформа очима експертів: значення публічних консультацій», червень. 2007, Київ. Український освітній центр реформ/МЦПД. – Режим доступу: <http://www.icps.com.ua/files/articles/46/79/VChumak-ed11.pdf>

Коваленко Н. В., канд. наук з держ. упр.,
*Харківський регіональний інститут державного
управління НАДУ при Президентіві України, Україна*

СУЧАСНІ СОЦІАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ МУНІЦИПАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ

Перш за усе з'ясуємо зміст поняття «соціальна технологія». Термін «соціальні технології» є найбільш вживаним в сучасній соціологічній науці. Його найчастіше застосовують для аналізу проблем управління суспільством та питань управління конкретними організаціями чи будь-якими соціальними об'єктами. Незважаючи на те, що даний термін, на наш погляд, іще не знайшов належного осмислення в публікаціях українських фахівців, разом з тим, поняття «технологія» має грецьке походження (τεχνολογία) від слова τεχνη (техно) – майстерність (у складних словах відповідає поняттю «технологічний»).

Під «технологією», як її трактує інженерна думка, розуміється сукупність способів переробки сировини чи матеріалів, виготовлення виробів, а також процеси, що супроводять ці види робіт. Тобто «технологією» прийнято також називати опис виробничих процесів, інструкції із впровадження інновацій, технологічні правила, карти, графіки тощо, що стосуються організації нормального ходу виробництва, чіткої послідовності технологічних операцій, забезпечення стабільності параметрів на предмет праці у встановлених межах.

Проте, судячи із давньогрецького походження слова «технологія»,

можна припустити, що й «соціальні технології» мають давню історію. Суспільство завжди шукало пріоритети не тільки при реалізації технічних змін, а й у сфері соціальної політики, раціонального використання людських ресурсів. Наприклад, довгі століття відбувається управління державними й громадськими справами, передаються про це знання новим поколінням. Тобто люди в історії суспільного розвитку завжди користувалися певними технологіями, які в більшості випадків спеціально не розроблялися, були досить простими, зокрема, й соціальні зв'язки в минулому людства не вимагали осмисленої технологізації: могли регулюватися інтуїтивно, емпірично. Важливим вважалося дотримання в практичній діяльності апробованих правил, традицій, культурних зразків або традиційних процедур і операцій, які цілеспрямовано, свідомо не розроблялися і нерідко належали до числа рутинних. Відтак, сутність соціальної технології полягає не в тому, чи можливо технологізувати соціальні процеси, а в тому, яким чином це можна зробити.

Поняття «соціальні технології» стосується розвитку як окремої людини, громадянина, так і суспільства, держави в їх єдності. Під «соціальною технологією» мається на увазі й науково обґрунтована послідовність етапів соціальної взаємодії, в ході якої кожен суб'єкт, що причетний до взаємодії, реалізує свою власну управлінську стратегію по відношенню до інших й таким чином формує соціальну дійсність.

Виходячи із зазначеного, «соціальні технології» більшість дослідників розглядають як сукупність прийомів, методів і впливів, що застосовуються для досягнення поставлених цілей в процесі соціального планування й розвитку, для вирішення різного роду соціальних проблем, для проектування й здійснення комунікативних впливів, які змінюють свідомість людей, політичні, економічні чи соціальні структури, системи й ситуації.

Початково «соціальні технології» стали активно використовуватися в управлінському консалтингу, а з кінця ХХ ст. – в усіх видах діяльності, пов'язаних з політичним, економічним і публічним управлінням. При цьому, соціальні технології виступають у двох формах: як проект, технологічно оформлений програмний продукт та як діяльність, що пов'язана з реалізацією наміченої мети. Функціонування соціальних технологій завжди стосується проблеми підвищення ефективності соціального управління, оперативного тиражування соціальних прийомів, процедур, операцій.

Особливе значення для соціальних технологій як практичної, організаційної діяльності має наявність умов їх реалізації: знання структури соціального процесу, особливостей будови і тенденцій його розвитку; можливість формалізувати реальні явища і представити їх у вигляді показників, операцій, процедур. Характер соціальних технологій, їх особливості обумовлені внутрішньою природою самого об'єкта технологізації і установкою на її розробку і впровадження.

Аналіз визначень «соціальних технологій», що пропонуються В. Івановим, В. Князєвим, Н. Осиповою, Ж. Тоценком, В. Щербиною та ін.

показує: трактування соціальної технології практично ідентифікується з поняттям «управління». Сутність соціальних технологій може бути розкрита завдяки виявленню і використанню наявного потенціалу соціальної системи, зокрема, людського ресурсу, у відповідності з цілями й сенсом людського існування та за допомогою сукупності методів, процедур, операцій, прийомів спеціального впливу на відповідну соціальну систему, а також з використанням можливостей творчої діяльності як суб'єктів управління, так і соціальних організацій в цілому.

Якщо під «соціальною технологією» розуміти сукупність послідовних операцій, процедур цілеспрямованого впливу та реалізації раніше намічених планів (програм, проектів) й отримання оптимального соціального результату, то соціальну технологію можна вважати одним із найважливіших елементів механізму управління, дієвим засобом «перекладу» мови намірів на конкретну мову практики. Йдеться, з одного боку про «формалізацію» публічного управління, а з іншого, – про його «розчленування» на складові елементи за допомогою операцій і процедур². У зв'язку з цим, певною мірою актуалізуються такі поняття для подальших досліджень, як «муніципальні механізми врядування» і «механізми муніципального врядування» [3].

Не менш цікавим є й термін «метод муніципального управління», оскільки поняття «метод» – грецькою μέθοδος – окрім вживання в якості «способу пізнання» може вживатися і як спосіб, прийом або система прийомів для досягнення якої-небудь мети, для виконання певної операції. Отже не можна не помітити певної кореляції між поняттями «соціальна технологія», «метод управління», «механізм управління».

Метою управлінської діяльності органів місцевого самоврядування («муніципального управління») є задоволення суспільних інтересів територіальної громади, що віднесені до їхньої компетенції [5]. Отже, під «муніципальним управлінням» слід розуміти діяльність органів місцевого самоврядування, яка спрямовується на задоволення інтересів територіальної громади і здійснюється у визначених законом формах за допомогою муніципального господарства [1]. Відповідно до цього, об'єктом муніципального управління можна вважати підприємства, організації та установи, що знаходяться на території адміністративно-територіальної одиниці, а метою – задоволення індивідуальних та колективних потреб жителів територіальної одиниці.

Виходячи зі специфіки управлінської діяльності органів муніципального управління, варто акцентувати увагу на муніципальному управлінні як такому, що включає і менеджмент, і маркетинг території, і стратегічне планування, і координацію діяльності всіх суб'єктів, розташованих на території адміністративно-територіальної одиниці з метою задоволення колективних інтересів і потреб місцевого співтовариства [там

² Процедура – набір дій, за допомогою яких здійснюється управління процесом. Операція – безпосередня дія, шлях вирішення певного завдання в межах даної процедури.

само].

Відомо, що у теорії управління сукупність стійких, постійно повторюваних, ефективних засобів і прийомів досягнення цілей називають методами управління. Стосовно муніципально-управлінської діяльності під методом, як зазначають окремі науковці, можна розуміти спосіб, прийом практичної реалізації завдань і функцій управління в повсякденній діяльності органів муніципального самоврядування на основі закріпленої за ними компетенції, у встановлених межах і у відповідній формі. Таке розуміння «методу» дозволяє одержати необхідне уявлення про те, як функціонує механізм управління муніципальним утворенням, як практично здійснюються управлінські функції, за допомогою використання яких засобів відбувається управлінські впливи [там само].

Методи будь-якої діяльності, і зокрема управлінської, є надзвичайно різноманітними. В однаковій мірі це стосується і методів муніципального управління. *Муніципальне управління*, як різновид та сутнісний елемент сучасного публічного управління, з точки зору Нового державного менеджменту, – це особливий вид діяльності органів місцевого самоврядування з метою:

- досягнення загальних цілей територіальної громади щодо якості життя громадян;
- забезпечення погодженості інтересів між окремими сегментами соціальної системи;
- підтримка цілісності та стійкості соціальної системи;
- забезпечення оптимального функціонування і пропорційного розвитку соціальної системи тощо [4].

Науково осмислений вибір методу управління в кожній конкретній ситуації забезпечує чітку організацію процесу управління муніципальним утворенням загалом, стабільність його виробничо-економічної, соціальної та політичної сфер. Методи муніципального управління класифікуються за різними ознаками, зокрема:

- за впливом на керований об'єкт (прямі, непрямі методи);
- відповідно до конкретних умов щодо організації впливу (загально визнані, локальні методи);
- за характером публічності стосовно прийняття управлінських рішень (одноособові, колективні, колегіальні методи);
- за складністю ситуації (універсальні, специфічні методи);
- за терміном впливу (довгострокові, короткострокові методи);
- за цільовою спрямованістю (стратегічні, тактичні методи);
- за характером впливу на керований об'єкт (правові, адміністративні, економічні, соціально-політичні методи) тощо [1].

Реалізація зазначених методів муніципального управління має відповідати основним принципам місцевого самоврядування, що зазначені в «Європейській Хартії місцевого самоврядування» [5]: система місцевого самоврядування повинна стати основою для демократичного ладу в країні;

право громадян на участь в управлінні державними справами найбільш плідно повинно здійснюватись на місцевому рівні; ефективно і близьке до громадян управління можуть забезпечити органи місцевого самоврядування, які наділені реальними функціями і т. ін.

Література:

1. Бабаєв В. М. Управління великим містом: теоретичні і прикладні аспекти: [монографія] / В. М. Бабаєв. – Харків : ХНАМГ, 2010. – 306 с.
2. Енциклопедичний словник з державного управління / [Уклад.: Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін.]; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трошинського, Ю. П. Сурміна. – Київ : НАДУ, 2010. – 820 с.
3. Корженко В. В. Категорії «державний механізм управління» та «механізм державного управління»: порівняльний аналіз / В. В. Корженко, Т. М. Лозинська // Теорія та практика державного управління: зб. наук. праць. – Харків: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2008. – № 2. – С. 16–24.
4. Корженко В. В. Парадигмально-ціннісні орієнтири суспільного поступу та публічне управління / В. В. Корженко // Державне будівництво: електронне видання. – Харків: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2016. – № 1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2016-1/doc/2/03.pdf>.
5. Принципи Європейської хартії місцевого самоврядування: [навч. посіб.] / М. Пітцик, В. Кравченко, Е. С. Меньйо та ін. – Київ, 2000. – 136 с.

Кудрявцев А. Ю., канд. політ. наук, доц.,
Бегучова В. І., студентка,
ф-т інженерних мереж та екології міст,
*Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова*

ЛЕГІТИМАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ СИСТЕМ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ У КОНТЕКСТІ НАЦІОНАЛЬНИХ ДЕТЕРМІНАНТ

Потенціал ЕУ як механізму легітимації політичної влади безпосередньо корелюється з ситуаційними епізодами його імплементації та контекстами політичного середовища. Реальна можливість політичних змін під впливом новітніх ІКТ може бути спрогнозована лише за умови адекватної оцінки наявного політичного середовища. Ефективність механізмів ЕУ пов'язується з концепцією «Нового державного менеджменту». Феномен нового державного менеджменту виник на тлі більш масштабного руху, спрямованого на докорінні трансформації інституціональних політичних практик ще в кінці 1970-х років в економічно розвинених країнах. Загальноприйнятою є думка, що цей рух є одним із найбільш серйозних змін у філософії та парадигмі державного управління, що відбулися за останнє сторіччя [1].

Авторами концепції «перебудови уряду» є К Лайн, Девід Осборн і Тед Геблер. Вчені наголошують на принципово новому підході до